

Силабус навчальної дисципліни «Основи риторики»

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціалізація	035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська
Освітньо-професійна програма	Іспанська мова і література, друга іноземна мова, переклад
Статус дисципліни	Вибіркова дисципліна
Мова навчання	Українська
Семестр	II
Кількість кредитів ЄКТС	3
Форма підсумкового контролю	залік
Викладач	К. філос. н., доц. Комісар Л. П., к. філос. н., доц. Саволайнен І. П., К. філос. н., ст. викл. Стукало О. О.
Анотація навчальної дисципліни	<p>Сучасний рівень розвитку суспільства формує потребу у теоретичних знаннях та практичних навичках спілкування, культури поведінки, вміння вести діалог, як умови успішності у професійній сфері та повсякденному житті. Вимагає від фахівців комунікабельності, знань етикету, а система освіти повинна реагувати на потреби суспільства.</p> <p>Пристрасне слово в усі часи мало великий вплив на людей, їхні погляди й переконання, справи та дії.</p> <p>Сьогодні перед кожним майбутнім фахівцем стоїть мета оволодіти ефективним мовленнєвим впливом, практичними риторичними навичками, які будуть допомагати їм краще володіти власною мовою та досягти успіху у професійній діяльності. Оскільки, далеко не кожний студент володіє вмінням і навичками праці з текстом, чітко і логічно висловлювати свої думки, формулювати тези, надавати докази, задавати питання і відповідати на них, брати участь у дискусії, композиційно оформляти свою промову, сприймати й аналізувати виступи інших, виробляти власний ораторський стиль.</p> <p>Запропонований спецкурс буде сприяти риторичній компетенції студентів, навчить прийомів підготовки й виголошення публічної промови, вільно використовувати різноманітні мовні засоби у безпосередній професійній діяльності, сформуванню правильну, термінологічно точну та виразну мову.</p>

Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)	<p>90 год., у тому числі: лекції – 10 год. практичні – 20 год. самостійна робота – 60 год.</p>
Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни	<p><i>Знати</i> історичну трансформацію риторики: від Античної класики до неориторики як теорії аргументації; основні розділи класичної риторики для формування і розвитку повноцінної лінгвістичної підготовки, комунікативних здібностей; структурні складові промови (від її задуму (інвенції) до виголошення (акції)); основи теорії аргументації (на основі аргументативної неориторики XX-XXI ст.) як передумови усвідомленого «говоріння» та коректного творення мовлення; провідні стратегії осмисленої, впливової та комунікативно-ефективної мовленнєвої діяльності, що тяжіє до високої ораторської культури; методи аналізу текстів різних жанрів, що сприяє формуванню власної точки зору на одержувану інформацію, здатність виокремлювати потрібні смисли з невинного потоку інформації та критично ставитися до пропагандистських заходів і прийомів різних гатунків. <i>Вміти</i> поповнювати свої професійні знання, користуючись навичками роботи з довідковим матеріалом, здійснювати градування поняття, творення таксономічних схем тощо; застосовувати провідні категорії риторики (етос, логос, пафос) для реалізації модусу переконання у конкретних повідомленнях з умінням демонстрації взаємозв'язку зазначених категорій та їх практичного значення для творення коректної та доцільної промови; практично демонструвати взаємозв'язок між усіма стадіями здійснення мовленнєвого винаходу (інвенцією, диспозицією та елокуцією) з урахуванням значущості специфічних стратегій, властивих для кожної стадії, у здійсненні самостійного мовленнєвого винаходу; використовувати основні закони, принципи та прийоми логічної і аналогічної аргументації, визначаючи методіку використання прийомів паралогіки у процесі здійснення конкретного мовленнєвого винаходу. <i>Володіти елементарними навичками</i> планувати публічний виступ та готувати матеріал до нього; вести розгорнутий монолог (діалог) з фахової проблематики; володіти технікою підготовки промов різних жанрів (у тому числі, й навчальних промов – лекцій, публічних виступів тощо) та вміти реалізувати ці знання на практиці; оволодіти етикою оратора; вміло застосовувати вербальні і невербальні засоби спілкування; вдосконалювати техніку мовлення (дикції, інтонації тощо); ефективно аналізувати та налагоджувати контакт з аудиторією, слухачами.</p>
Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета)	<p>Мета вивчення дисципліни: ознайомити студентів із основами класичної та сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовленнєву діяльність, розвинути культуру мовленнєвої поведінки, що включає уміння, на основі орієнтації у понятійно-категоріальному апараті риторики, здійснювати самостійну побудову промов різної спрямованості з використанням основних технологій раціонального та емоційного впливу на аудиторію і навички здійснення аргументованого, доцільного та коректного доведення власної</p>

Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)

Курс спрямований на розвиток у студентів таких загальних компетентностей:

- ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК8. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Дисципліна зорієнтована на набуття таких фахових компетентностей:

- ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- ФК4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.
- ФК5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та укра-їнської літератури.
- ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).
- ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
- ФК9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
- ФК11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Чому можна навчитися (результати навчання з дисципліни)

Знати основні розділи та поняттєво-категоріальний каркас риторичної теорії для формування і розвитку повноцінної лінгвістичної підготовки комунікативних здібностей.

Знати методи аналізу текстів різних жанрів, що сприяє формуванню власної точки зору на одержувану інформацію, здатність виокремлювати потрібні смисли з невпинного потоку інформації та критично ставитися до пропагандистських заходів і прийомів різних гатунків.

Вміти застосовувати провідні категорії риторики (етос, логос, пафос) для реалізації модусу переконання у конкретних повідомленнях з умінням демонстрації взаємозв'язку зазначених категорій та їх практичного значення для творення коректної та доцільної промови.

Вміти практично демонструвати взаємозв'язок між усіма стадіями здійснення мовленнєвого винаходу (інвенцією, диспозицією та елокуцією) з урахуванням значущості специфічних стратегій, властивих для кожної стадії, у здійсненні самостійного мовленнєвого винаходу.

Вміти використовувати основні закони, принципи та прийоми логічної і аналогічної аргументації, визначаючи методику використання прийомів паралогіки у процесі здійснення конкретного мовленнєвого винаходу.

Набути навичок діалогічності, комунікативної культури, що забезпечить майбутньому фахівцеві можливість долучатись до професійних проєктів та дискусій.

Самостійно сформулювати критичне мислення, спрямоване на вміння аналізу теоретичних засад етапів ораторської діяльності і свідомого застосування їх на практиці при побудові конкретних повідомлень (промов).

Здатність самостійно орієнтуватись в основних категоріях риторики та засобах впливу для здійснення риторичного аналізу тексту промови зі спроможністю критичного аналізу власного виступу.

Здатність вміло застосовувати вербальні і невербальні засоби спілкування; вдосконалювати техніку мовлення (дикції, інтонації тощо); ефективно аналізувати та налагоджувати контакт з аудиторією та слухачами.

Навчальна логістика (тематичний план)

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Риторика як теорія мовленнєвої доцільності. Класифікація цільових установок мовлення.

Тема 2. Категорії риторики. Риторика як техніка мовленнєвого винаходу.

Тема 3. Образ оратора: риторичний ідеал.

Тема 4. Класифікація ораторського мистецтва.

Тема 5. Методика підготовки промови: інвенція та меморія.

Тема 6. Аргументація як аспект диспозиції. Логічні помилки та маніпулятивні прийоми.

Тема 7. Елокуція (елоквенція). Тропи та фігури мови.

Тема 8. Акція: виголошення промови.

Тема 9. Діалогічна та конфронтаційна риторика (еристика).

Тема 10. Етапи розвитку та історичні особливості риторики.

Система оцінювання результатів навчання

Студент допускається до складання екзамену / диференційованого заліку / заліку, якщо він виконав усі види робіт (аудиторну й самостійну), передбачені навчальною програмою.

Дисципліна за вільним вибором студента циклу українознавчого спрямування у контексті світової культури «*Основи риторики*», з якої передбачено лише лекційні заняття та підсумковий контроль у формі заліку, оцінюється на основі МКР. МКР з означеної дисципліни, з яких передбачено лише лекційні заняття, складається з 2-х частин: творчого завдання (за тематикою та формами, що визначаються програмою навчальної дисципліни) та тестових запитань, які всебічно та комплексно охоплюють засвоєння навчального матеріалу студентами з дисципліни «*Основи риторики*».

Творче завдання (самостійна робота) виконується студентом протягом семестру і оцінка за нього входить в оцінку за МКР. Форми самостійної роботи визначаються робочими програмами з дисциплін.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни "*Основи Риторики*" складається з двох частин – **теоретичної та практичної**.

У форматі дистанційного навчання МКР з курсу "*Основи Риторики*" виконується **письмово** в синхронному (онлайн) режимі на платформі **Microsoft Teams**. Про **способи оцінювання і канал зв'язку**, який буде використовуватися під час виконання студентам МКР, повідомляється **заздалегідь** (не менше, ніж за тиждень до її проведення) і одночасно ця інформація **оприлюднюється на сайті кафедри**. Написання МКР відбувається **за розкладом**, узгодженим з деканатом, який розміщується на сайті факультету.

У разі відсутності студента на МКР з поважної причини, викладач призначає йому нову дату для виконання МКР. Якщо студент вдруге не приєднується до написання МКР, він отримує за неї **0 балів**.

Зміст та критерії оцінювання МКР з "Основи риторики"

Теоретична частина модульної контрольної роботи з курсу "*Основи Риторики*" передбачає виконання студентами тестів різних видів (множинного вибору, альтернативні, відповідності тощо). Тестову (теоретичну) частину МКР студенти виконують в синхронному режимі, використовуючи

інструментарій *Microsoft Teams*. Студенти мають право проходити тести *лише один раз*. Перевірка тестової частини МКР відбувається автоматизовано. Кожне тестове завдання оцінюється в **1.3 бали**. Загальна кількість питань - **50**, і передбачає, що студенти можуть отримати за теоретичну частину МКР- **65 балів**.

Практична частина модульної контрольної роботи з курсу "*Основи Риторики*" полягає у написанні студентами промови, підготовки риторичного тексту. Загальна кількість балів, що студенти можуть отримати за практичну частину МКР, становить **10 балів**.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою згідно з наступною схемою:

Рівень А (теоретичний -50 питань)	Ваговий бал – 65 балів	Виконання студентами тестових завдань різних видів (множинного вибору, альтернативні, відповідності тощо).
Рівень В (практичний (1 завдання))	Ваговий бал - 10 балів	Написання промови, підготовка риторичного тексту.
Рівень С (творча, самостійна робота)	Ваговий бал - 25 балів	Творче завдання, яке виконується протягом семестру, за бажанням студента.

Приклад розрахунку: $R=65+10+25=100$ балів.

Критерії оцінювання написання промови, підготовки риторичного тексту:

Студент отримує 10 балів за написання промови, якщо:

1. написана промова, підготовка риторичного тексту, розроблена відповідно до академічних вимог, як за змістом, так і за формою.
2. дотримано алгоритм підготовки риторичного тексту: тема і мета, вступ, головна частина, висновок, надані всі необхідні уточнення, перераховані всі відношення між частинами промови, відповідь не містить помилок.

Студент отримує 5 балів за написання промови, якщо:

1. написана промова загалом зроблена відповідно до академічних вимог, допускається не більше (2) помилок у змісті чи формі промови;
2. загалом дотримано алгоритм підготовки риторичного тексту (тема і мета, вступ, головна частина, висновок), але надані не всі необхідні уточнення щодо їх тлумачення, перераховані не всі відношення між частинами промови, відповідь містить помилки.

Студент отримує 0 балів за написання промови у разі її відсутності

Результати оцінювання МКР повідомляються студентам в індивідуальному порядку.

Семестровий рейтинговий бал з дисципліни "*Основи риторики*" є сумою рейтингового бала за роботу (самостійну) протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни "*Основи риторики*" проводиться у формі **заліку** за обсягом навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. Студент вважається **допущеним до заліку** з "*Основи риторики*", якщо він виконав **усі види робіт**, передбачені навчальною програмою на семестр.

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з "*Основи риторики*" **60 і вище**, отримують оцінку "**зараховано**" і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік.

Залік з Основ риторики передбачає: *відповідь на теоретичне питання з цього курсу; та/або проходження тесту*. Час підготовки студента до відповіді становить **15 хвилин**.

Результати складання заліку повідомляються студентам відразу після усної/офлайн/онлайн бесіди з викладачем. У разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік "**зараховано**" в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **Е** та бал **60**.

Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік "**не зараховано**", то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік "**не зараховано**" в національній шкалі, оцінка **FX** – у

шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Якщо навчальним планом передбачено виконання студентами контрольної роботи з навчальної дисципліни, то ця контрольна робота є складником заліку / диференційованого заліку / іспиту і оцінюється як окреме питання заліку / диференційованого заліку / іспиту.

У залікову книжку студента викладач записує точну назву дисципліни (абревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС, дату складання іспиту чи заліку. Кількість годин і кредитів, які відводяться на вивчення навчальної дисципліни, що виноситься на семестровий контроль (залік / диференційований залік / іспит), зазначається працівником деканату у відомості обліку успішності. Саме ці цифри викладач вносить у відповідну графу залікової книжки.

Якщо студент не з'явився на іспит / диференційований залік або залік, у відомості обліку успішності виставляється відмітка “не з'явився”, й екзаменатор засвідчує це своїм підписом. Студент, який не з'явився на іспит / диференційований залік чи залік без поважних причин, вважається таким, що отримав незадовільну екзаменаційну та підсумкову оцінки з навчальної дисципліни.

Студенти, які під час заліково-екзаменаційної сесії (на іспитах / диференційованих заліках / заліках) отримали більше двох підсумкових незадовільних оцінок з дисциплін за національною шкалою, підлягають відрахуванню з Університету.

Студентам, які отримали під час заліково-екзаменаційної сесії (на іспитах / диференційованих заліках / заліках) не більше двох підсумкових незадовільних оцінок, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру. У цьому випадку на факультеті складається графік ліквідації студентами академічної заборгованості із зазначенням дати, часу перескладання, номера аудиторії та прізвища екзаменаторів. Графік затверджується деканом факультету і своєчасно доводиться до відома студентів і науково-педагогічних працівників факультету. Дотримання цього графіка є обов'язковим для екзаменаторів і студентів.

Студенти, які не склали іспит / диференційований залік або залік, повинні звернутися до деканату за дозволом на перескладання. Дозвіл на перескладання дає лише декан факультету. Аркуші успішності студента (як і відомості обліку успішності) реєструються в деканаті факультету і видаються під підпис лише екзаменаторам. Аркуш успішності студента без підпису декана факультету недійсний. Викладач особисто повертає аркуш успішності до деканату відразу ж після закінчення іспиту, диференційованого заліку або заліку, що відображається в письмовому вигляді у відповідному журналі.

Перескладання іспиту / диференційованого заліку або заліку дозволяється не більше двох разів із кожної дисципліни: один раз викладачеві, другий раз – комісії, яка створюється деканом факультету за поданням завідувача відповідної кафедри.

При позитивному результаті повторного складання іспиту / заліку / диференційованого заліку такому студенту виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою лише “задовільно”, за шкалою ЄКТС – E, а у відомості обліку успішності в графі “Кількість балів за 100-бальною шкалою” виставляється 60 балів.

Якщо студент під час першого перескладання отримав оцінку “незадовільно” (іспит) чи оцінку “не зараховано” (залік), то в аркуші успішності, крім цієї оцінки, йому виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС. У випадку отримання студентом під час другого перескладання оцінки “незадовільно” (іспит) чи оцінки “не зараховано” (залік), в аркуші успішності студентів, крім зазначеної оцінки (відмітки), виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС.

Присутність на іспитах / диференційованих заліках / заліках сторонніх осіб без дозволу ректора чи проректора з навчально-виховної роботи не дозволяється.

Шкала відповідності оцінок

Підсумковий рейтинговий бал (кількість балів за 100-бальною шкалою)	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за залік
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
66 – 74	D	

60 – 65	Е	
0 – 59	FX	не зараховано
Політика курсу	<p>Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.</p> <p>Здобувачі вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем зобов'язані відвідувати аудиторні заняття, виконувати завдання з самостійної роботи і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.</p> <p>Якщо студенти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми, терміни відпрацювання пропущених занять із навчальної дисципліни узгоджує з викладачем.</p> <p>Під час роботи над усними/письмовими завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема: ● використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; ● використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів; ● видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту; ● несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми); ● фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; ● посилання на джерела, які не використовувалися у роботі, ● залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.</p>	
Рекомендована література	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бортун К. О., Козловська Д. В. Основи красномовства. Матеріали для самостійної роботи студентів: практикум. Вінниця: Документ Принт, 2019. – 104 с. 2. Гончаров Г. М. Риторика і культура мови : навч. посіб. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 179 с. 3. Гриценко Т. Б. Риторика: Навчальний посібник / Т. Б. Гриценко. – Київ: НАУ, 2016. 4. Кацавець Р. Ораторське мистецтво. Підручник / Р.С.Кацавець. 2-ге вид., доповнене. Київ: Алерта, 2018. 216 с. 5. Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2017. – 232 с. 6. Куньч З. Й., Городиловська Г. П., Шмілик І. Д. Риторика: підручник. 2-ге вид. допов. і випр. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 496 с. 7. Мистецтво красномовства, культури спілкування та ділової комунікації: навч. посіб. / уклад. В. І. Докаш ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2020. - 367 с. 8. Риторичний практикум: навчальний посібник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, Я. Б. Турчин, О. Г. Литвин, Л. В. Харчук, Н. І. Голубінка, Т. Я. Конівіцька, І. Б. Ментинська. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 212 с. 9. Риторика: навч.-метод. посіб. / уклад. Лариса Мафтин; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2020. - 343 с. 10. Мова української юриспруденції: Навчальний посібник. Харків: «Право», 2020. 330 с. 11. Онуфрієнко Г.С. Риторика: Навч. посіб./ Г.С. Онуфрієнко К.: Центр навчальної літератури, 2019. 625с. 12. Ораторське мистецтво: підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова та ін. – Харків : Право, 2018. – 208 с. 13. Сагач, Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посіб. Київ: Зоря, 2003. 255 с. 	

14. Сагач, Г. Вибрані твори : в 5 т. Т. 1: Риторика: «Златоуст» Рівне : ПП ДМ, 2006. 288 с.
  15. Шинкарук В.Д., Теслюк В.М. Основи риторики: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 320 с.
- Додаткова:**
1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись та правильно говорити /заг. редакція О. Сербенська. Львів Априорі 2019, 219с.
  2. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування/ пер. Н. Лазаравич. Харків 2019. 314с.
  3. Арістотель. Нікомахова етика. / пер. В. Ставнюк Київ, Аківлон-Плюс, 2002, 480с.
  4. Бредемайер К. Черная риторика: Власть и магия слова / К. Бредемайер. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2019. 256 с.
  5. Вандишев В. М. Риторика у філософсько-комунікативному вимірі : підручник. Київ : Кондор, 2017. 492 с.
  6. Гаркуша І. В.. Риторична культура мовлення сучасного фахівця-психолога: навч. посіб. / І. В. Гаркуша ; Ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпро : Ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2019. 143 с
  7. Крикун, В.Ю. Риторика: навч. посіб. / В. Ю. Крикун ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 223 с.
  8. Лівін М. Сторітелінг для очей, вух та серця. Київ. Наш Формат, 2020, 184 с.
  9. Лотман Ю. М. Избранные статьи: В 3 т. / Таллин, 1992. Т.1. С. 167-183.
  10. Лотман Ю.М. Риторика. / Труды по знаковым системам, вып. XII. Тарту, 1981. С.158-245.
  11. Мацько О. М.. Практична риторика: навч. посіб. / О. М. Мацько. Київ : Київський університет, 2019. 239 с.
  12. Пепен Ш. Філософія впевненості в собі/перек. В.Барська. Харків. Віват 2019, 219с.
  13. Риторичний практикум / за заг. ред. З. Куньч. Львів: Львівська політехніка, 2018. 212 с.
  14. Роудс М. Як розмовляти з ким завгодно. Впевнене спілкування в будь-якій ситуації. К.: ВД «Сварог». 160с.
  15. Сем Хорн. Хвилинку уваги. Як заінтриувати та зацікавити всю аудиторію. В-во Манн, 2017 р. 272 с.
  16. Сковронська І. Етос, логос, пафос як базові модули судової риторики античних часів / І. Сковронська // Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2018. № 1. С. 29–32.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://psylib.org.ua/books/>.
2. <http://litopys.org.ua/procop/proc106.htm>
3. http://krotov.info/lib_sec/18_s/sop/er_00.htm
4. <http://psylib.org.ua/books/plato01/16gorgi.htm>
5. http://chtyvo.org.ua/authors/Sahach_Halyna/Rytoryka/
6. <http://www.nbu.gov.ua/>
7. <https://chtyvo.org.ua/>
8. <https://library.vspu.edu.ua/>